

DOSSIER DIDÀCTIC PER AL PROFESSORAT

EXPOSICIÓ *L'HOSPITALET:* *UN INDRET, UNA HISTÒRIA*

“Diversity creates harmony, and harmony creates beauty, balance, bounty and peace in nature and society, in agriculture and culture, in science and in politics.”

Vandana Shiva,
India Divided: Diversity and Democracy under Attack, Seven Stories Press, 2011

“Cada etapa de la diferenciación y la especialización industrial afectó también a la economía familiar, alterando las relaciones tradicionales entre el hombre y la mujer, los padres y los hijos, y estableciendo una diferencia más aguda entre <<trabajo>> y <<vida>>”

E.P. Thompson,
La formación de la clase obrera en Inglaterra. Ed. Captain Swing. Madrid. 2012

“El concepto de «progreso» surgido de esta civilización patriarcal en particular hubiese resultado históricamente inimaginable de no haber sido por este desarrollo desigual y unilateral de la tecnología aplicada a la guerra y a la conquista. Toda la tecnología aplicada a la subsistencia (para la conservación y la producción de los alimentos, ropa, cobijo, etc.), parece «subdesarrollada» en comparación con las «maravillas» de la tecnología moderna utilizadas en la guerra y la conquista (la navegación, la brújula, la pólvora, etc.).”

“La depredadora división patriarcal del trabajo está basada, desde sus orígenes, en la separación y subordinación estructural de los seres humanos: los hombres son separados de las mujeres quienes han sido subordinadas a estos; «nuestra gente» es alienada de los «extranjeros» o «bárbaros».”

Maria Mies,
Patriarcado y acumulación a escala mundial. Ed. Traficante de sueños. Madrid. 2019

1 PRESENTACIÓ DE LA PROPOSTA EDUCATIVA PER AL PROFESSORAT

DESCRIPCIÓ

PROPOSTA

OBJECTIUS I COMPETÈNCIES PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA

ORGANITZACIÓ DE LA PROPOSTA EDUCATIVA

2 SEQÜENCIACIÓ DEL PROJECTE: SESSIONS, ACTIVITATS I RECURSOS

PRE-VISITA: DEL PRESENT A LA HISTÒRIA DE L'HOSPITALET

Activitat 1: La meva història

Activitat 2: Com ha canviat la ciutat al llarg del temps?

VISITA: *L'HOSPITALET: UN INDRET, UNA HISTÒRIA*

Activitat 3: Llegim la història per mitjà de la fotografia

Activitat 4: Llegim la història per mitjà de la cultura material

POST-VISITA: POSEM-NOS A LA PELL DELS HOSPITALENCS I HOSPITALENQUES

Activitat 5: Per mitjà del teatre

Activitat 6: Per mitjà del cinema

3 BIBLIOGRAFIA

1

PRESENTACIÓ DE LA PROPOSTA EDUCATIVA PER AL PROFESSORAT

DESCRIPCIÓ

La ciutat de L'Hospitalet, malgrat tenir una llarga història, s'ha format com la coneixem actualment en l'últim segle, arran de les grans transformacions en el territori i les formes de vida de la gent que l'habita. La ciutat va néixer com un poblament pagès de masies disperses i un petit nucli que es va industrialitzar ràpidament, amb grans fàbriques i nous barris per allotjar les persones treballadores. Malgrat el que pugui semblar, l'antecedent agrícola es va mantenir molts anys. La transformació, però, va tenir els seus límits, i la ciutat es va veure en un xoc amb el seu model de creixement i la influència de Barcelona, de la que va quedar relegada com a suburbi. Va ser aquí que l'organització veïnal va pressionar per tal de construir algunes de les bases del que representa L'Hospitalet avui, per mitjà del reclam en la construcció d'infraestructures i habitatges per a una vida digna de les seves habitants.

L'edifici on visitareu el Museu de L'Hospitalet és una antiga masia del segle XVI, construïda per la família Lluñell, que més tard va passar a propietat dels Molinès i finalment de la família Espanya, nom amb el que es coneix avui aquest edifici. L'any 1970 la Casa Espanya va ser adquirida per l'Ajuntament de L'Hospitalet per adequar-la com a equipament cultural municipal i dos anys més tard s'hi va inaugurar el museu. Finalment l'any 1975 va ser catalogat com a bé cultural d'interès nacional.

El Museu de L'Hospitalet té com a objectiu donar a conèixer el passat, el present i el projecte de futur de la ciutat per mitjà dels fets històrics, polítics i culturals que s'han donat a la ciutat, així com per mitjà del seu patrimoni.

L'exposició L'Hospitalet: un indret una història tracta de recollir aquesta història al voltant de dos eixos temàtics: la població i el territori. Per estructurar el discurs, l'espai expositiu ordena el seu recorregut en tres espais de manera cronològica: 1890-1920 *"El fum de les xemeneies"*, que tracta el creixement industrial de la ciutat; 1920-1960 *"Una modernitat frustrada"*, que aborda les ràpides transformacions socials i polítiques d'aquestes dècades i el creixement poblacional de L'Hospitalet en dependència a Barcelona; i 1960-1992 *"Cap a L'Hospitalet actual"*, on s'explica la consolidació social de la ciutat, la construcció de noves infraestructures i el rol clau de les associacions veïnals. Cada un dels àmbits s'articula per mitjà de quatre apartats que de manera regular i contínua construeixen el discurs. Aquest apartats són *L'economia*, *La demografia*, *La política* i *La quotidianitat*.

Foto 1
Cal Charles Ilauner.
1915 - 1930

Per mitjà d'aquests apartats, podem conèixer les transformacions de cada etapa cronològica i els seus elements característics.

Pel que fa a l'economia, al llarg del s. XX la ciutat va viure una industrialització progressiva.

Si a finals del s. XIX L'Hospitalet era un municipi majoritàriament agrícola, complementat amb diverses manufactures, a partir de 1890 s'introdueix l'agricultura intensiva i tecnificada vinculada a l'entrada a l'economia de mercat. La proximitat a Barcelona va fer que molts empresaris comprassin els seus terrenys barats per poder expandir les seves indústries tèxtils de cotó, cànem, jute i seda. Aquestes indústries van conviure amb les farineres, les bòbiles i la indústria de la construcció, així com amb una incipient metal·lúrgia i treball del vidre.

Foto 2
Fàbrica de sedes Vilumara.
1925

Foto 3
Justa Goicoechea a la feina.
1921

Als anys 20, la presència agrícola i ramadera és encara molt viva, malgrat que la indústria anés prenent força i diversificant-se. Al tèxtil, que ocupava laboralment la meitat de la població, s'hi afegia la indústria alimentària i la producció de sabons, i a partir dels anys 50, una gran expansió de la metal·lúrgia i la química. Va ser una època també vinculada als problemes de salubritat generats per l'abocament d'escombraries de Barcelona, la superpoblació i la manca de planificació territorial, que va portar a l'aparició de nous mitjans de transport i als primers projectes urbanístics.

A partir dels anys 60 es van desenvolupar els *Planes de desarrollo* de l'administració franquista, que van consistir en un creixement urbanístic agressiu, la saturació i la construcció d'una gran quantitat de polígons d'habitatges sense serveis. Aquest expandiment va sentenciar el poc espai agrari que quedava i va fomentar l'expansió de la indústria de la construcció i l'especulació. Amb la crisi dels anys 70 aquest procés es va alentar i no va ser fins als anys 90, amb la proximitat de les Olimpíades de l'any 1992, que l'àrea metropolitana de Barcelona es va començar a integrar per mitjà de noves comunicacions i infraestructures.

Foto 4
Vista de Bellvitge.
1971

Pel que fa a la demografia, L'Hospitalet es va formar al llarg del s. XX per l'arribada de població migrant de diverses procedències. Entre 1890 i 1920 aquesta migració provenia d'àrees rurals de Catalunya, Aragó i el País Valencià, esdevenint la nombrosa mà d'obra de la creixent indústria. A la segona etapa (1920-1960) a aquesta migració s'hi va sumar la d'andalusos i murcians, augmentant exponencialment la població, al voltant de la qual es van generar problemes de creixement informal (per mitjà d'habitatges com barraques o pasillos¹), xenofòbia i racisme. A la tercera etapa (1960-1992) la migració fou massiva, i s'ampliava a persones provinents d'Extremadura, Castella, Galícia i Aragó, i posteriorment una migració d'abast internacional, que ha convertit L'Hospitalet en la segona ciutat més gran de Catalunya, on malgrat el racisme, la diversitat cultural i la precarietat es va anar generant una identitat hospitalenca pròpia.

El desenvolupament polític de la ciutat es va transformar profundament al segle XX amb el creixement de nous grups i classes socials vinculats a l'economia industrial. La propietat agrícola de la vila vella i la pagesia de l'entorn es van veure progressivament desplaçades, d'una banda per la burgesia barcelonina que s'establia a la ciutat, i de l'altra pel creixement del republicanisme i l'anarquisme entre la població obrera, i per l'autoorganització per mitjà de mutualitats i cooperatives. La lluita de classes es va potenciar entre 1920 i 1960 per mitjà de mobilitzacions socials revolucionàries i lluites laborals, i especialment durant la Guerra Civil (1936-1939), amb la força de la CNT i ERC i les col·lectivitzacions d'empreses i els comitès locals, fortament reprimits amb la victòria del bàndol franquista. Entre 1939 i 1950 es donà l'etapa autàrquica del franquisme, amb un intensiu control social, polític i laboral, i a partir dels anys 60 s'instal·là el *desarrollismo*, amb la imposició d'una tecnocràcia franquista. Aquesta última etapa (1960-1992) és també la del creixement i la reactivació de consciències socials que van reconstruir un moviment popular fort format per sindicats, associacions de veïns i partits polítics.

Foto 5
Pagesia hospitalenca.
1932

¹ Es tracta de l'edificació de cases petites d'una única planta i baixes, construïdes l'una davant de l'altra, formant nombrosos passadissos moltes vegades a l'entorn d'una petita plaça. Eren habitatges on vivia la gent poc acomodada i normalment prop d'un espai fabril.

En paral·lel a totes aquestes transformacions, la vida quotidiana d'hospitalenques i hospitalencs va canviar també profundament. Entre 1890 i 1920 s'accentuava la pobresa i les dures condicions de vida entre la pagesia i el proletariat industrial (amb llargs horaris, poc salari i gran presència d'analfabetisme), mentre la burgesia s'enriquia. Entre 1920 i 1960 la manca d'infraestructures bàsiques condicionava la vida de la població, i al cinema, l'excursionisme i l'esport s'hi afegien la ràdio i l'associacionisme cultural, així com la premsa local i entitats educatives com l'Escola Nova Unificada, l'Escola Racionalista i l'Escola Moderna. A partir de 1960 es van desenvolupar nous mitjans de transport que van canviar les maneres de relacionar-se a la ciutat, mentre que alguns barris en quedaven al marge i tenien problemes importants de salubritat i manca d'infraestructures. En aquesta etapa es va generalitzar l'ús de nous electrodomèstics, cotxes i motos privats, i també la influència de la publicitat i la moda. Al mateix temps, va créixer una consciència col·lectiva al voltant dels drets socials i la cultura i l'associacionisme, amb una importància molt destacada de dones.

Foto 6
Manifestació contra l'atur
1978

PROPOSTA

La història de L'Hospitalet ha estat conformada pels principals processos històrics del s. XX: la industrialització, la urbanització i la terciarització. Les formes de vida, l'entorn i les relacions socials han viscut un canvi molt profund en poques generacions.

En aquesta guia didàctica tractarem la història de L'Hospitalet des de la mirada de la seva població: el territori i els canvis que ha viscut, la seva formació social, les seves diferències i els conflictes, les formes de vida i les diverses identitats, i també els processos històrics que les han format, per tal de comprendre la formació de L'Hospitalet actual.

Us proposem un seguit d'activitats per treballar a l'aula, abans i després de la vostra visita a l'exposició, i per treballar en la visita al museu. Les propostes tenen com a objectiu introduir alguns conceptes, idees i reflexions que permetran a l'alumnat una millor comprensió de la visita a l'exposició del Museu de l'Hospitalet, que els ajudarà a entendre com ha canviat la ciutat i com s'ha anat convertint en el que coneixem avui.

Las activitats pre-visita serviran per treballar amb l'alumnat el context històric i geogràfic de L'Hospitalet des del present a partir dels seus propis coneixements i experiències.

La visita se centrarà en els períodes històrics de l'exposició a través de les seves transformacions. Es treballarà així la formació dels diversos grups socials rellevants de cada període i els canvis en les formes de vida i treball.

Amb les activitats post-visita es potenciarà la reflexió crítica sobre els canvis ocorreguts al llarg del s. XX i l'impacte que han tingut a l'hora de formar el present de la ciutat i els contextos de vida de l'alumnat.

OBJECTIUS I COMPETÈNCIES

PRIMÀRIA

Objectius

- Donar a conèixer la història de L'Hospitalet per mitjà de les seves persones i el territori.
- Apropar els ponts entre el passat i present immediat de L'Hospitalet per entendre el seu desenvolupament.
- Promoure procediments que afavoreixin una aproximació al museu com a patrimoni històric i com a recurs didàctic i transformador.
- Fomentar valors i actituds relatius a la memòria històrica com a eix vertebrador de les realitats socioeconòmiques de l'Hospitalet.

Competències específiques²

Competència específica 2. Plantejar-se preguntes sobre el món, aplicant les diferents formes de raonament i mètodes del pensament científic, per interpretar, respondre i predir els fets i fenòmens del medi natural, social i cultural i per prendre decisions creatives i decidir actuacions ètiques i socialment sostenibles.

Competència específica 5. Analitzar les característiques de diferents elements o sistemes del medi natural, social i cultural, identificant la seva organització i propietats, establint relacions entre aquests, per tal de reconèixer el valor del patrimoni cultural i natural i emprendre accions per a un ús responsable, la seva conservació i la millora.

Competència específica 6. Analitzar críticament les causes i conseqüències de la intervenció humana en l'entorn integrant els vessants social, econòmic, cultural, tecnològic i ambiental definits en els objectius de desenvolupament sostenible, per tal de promoure la capacitat d'afrontar els problemes, aportar solucions i actuar de manera individual i col·laborativa en la seva resolució, posant en pràctica hàbits de vida i de consum responsable i sostenible.

Competència específica 7. Observar, detectar, comprendre i interpretar canvis i continuïtats del medi natural, social i cultural, analitzant relacions de causalitat, simultaneïtat i successió, per explicar i valorar les relacions entre diferents elements i esdeveniments que permeten entendre el present i imaginar futurs possibles.

Competència específica 8. Reconèixer, valorar i defensar la diversitat i la igualtat de gènere reflexionant sobre qüestions ètiques i mostrant empatia i respecte, per tal de construir una societat diversa i equitativa i contribuir al benestar individual i col·lectiu i a la consecució dels valors dels drets humans.

Competència específica 9. Participar en la vida social de manera eficaç i constructiva respectant i aprofundint en el desenvolupament dels drets humans i dels infants i de les minories, per tal d'aconseguir una ciutadania activa, responsable i implicada.

SECUNDÀRIA

Objectius

- Donar a conèixer la història de L'Hospitalet per mitjà de les seves persones i el territori.
- Apropar els ponts entre el passat i present immediat de L'Hospitalet per entendre el seu desenvolupament.
- Promoure procediments que afavoreixin una aproximació al museu com a patrimoni històric i com a recurs didàctic i transformador.
- Fomentar valors i actituds relatius a la memòria històrica com a eix vertebrador de les realitats socioeconòmiques de L'Hospitalet.

²Les competències específiques 1,3 i 4 no es treballaran en aquestes activitats

Competències específiques

Competència específica 1. Cercar i tractar informació que permeti interpretar el present i el passat, aplicant els procediments de la recerca històrica i geogràfica a partir de l'anàlisi crítica de dades procedents de fonts analògiques i digitals, per transformar-ho en coneixement i comunicar-ho per mitjà de diferents formats.

Competència específica 2. Indagar i argumentar a partir de problemes socials rellevants, locals i globals, per desenvolupar un pensament crític i respectuós amb les diferències, que contribueixi a la construcció de la identitat individual i col·lectiva i a la consecució d'un present i un futur més just i inclusiu.

Competència específica 3. Interpretar els canvis i les continuïtats dels processos històrics, mitjançant la realització de projectes d'investigació i l'ús de fonts primàries i secundàries, per interpretar els problemes del món actual i fer propostes a favor de la pau, el benestar i el desenvolupament sostenible.

Competència específica 4. Descobrir i analitzar els elements i dinàmiques que configuren el territori, mitjançant l'estudi de casos i problemàtiques geogràfiques, per valorar els diferents paisatges i proposar alternatives de gestió territorial, amb criteris de sostenibilitat i justícia social.

Competència específica 5. Analitzar de forma crítica els mecanismes que han regulat la vida de les societats al llarg de la història fins a l'actualitat i la construcció dels sistemes democràtics per participar de manera respectuosa i compromesa en activitats comunitàries que promoguin la convivència, la cohesió social i l'equitat.

Competència específica 6. Interpretar els processos que han conformat les societats actuals en la seva diversitat i riquesa a partir de l'anàlisi de perspectives i mirades diverses per formar-se un criteri propi fonamentat, i comprometre's en la defensa dels Drets Humans, la llibertat i la igualtat davant les situacions d'injustícia i discriminació.

Competència específica 7. Identificar els fonaments que sostenen les identitats personals i col·lectives des d'una perspectiva intercultural, respectant els sentiments de pertinença, i valorar les diverses manifestacions culturals i artístiques i el patrimoni material i immaterial per tal de contribuir a la cohesió social i als valors que emanen d'una ciutadania europea responsable i solidària.

Competència específica 8. Analitzar les formes de vida i els fets i fenòmens socials, passats i presents, des de la perspectiva de gènere, i comprometre's en la igualtat d'oportunitats, la participació efectiva i la responsabilitat compartida de totes les persones en la societat i l'entorn, superar estereotips i rebutjar qualsevol forma de discriminació i violència.

Competència específica 9. Valorar críticament les dinàmiques d'interdependència entre diferents factors dins un món globalitzat i les desigualtats i conflictes que es generen, i relacionar les problemàtiques locals i globals per proposar alternatives basades en la cultura de la pau i adquirir compromisos que permetin la consecució d'un món més solidari i sostenible.

ORGANITZACIÓ DE LA PROPOSTA EDUCATIVA

La unitat didàctica està orientada a Primària i Secundària amb activitats específiques relacionades amb la visita. En cada cas, les activitats s'adapten als objectius i competències curriculars corresponents.

La unitat està composta de dues propostes d'activitats per a cada nivell educatiu: pre-visita, visita i post-visita. A cada nivell cada equip de professorat podrà seleccionar entre les activitats independents de major interès en funció dels materials i les fonts que s'ofereixen per treballar en cada activitat (memòria familiar, cartografia, fotografies, cultura material, teatre). Cada una de les activitats presenta una temporització pròpia i la realització d'una o dues activitats per nivell completa la seqüenciació de la unitat didàctica. Les activitats pre-visita i post-visita estan previstes per ser realitzades a l'aula, i les activitats durant la visita per ser realitzades al propi museu, in situ.

En els dossiers de propostes educatives adreçat a l'alumnat (un per a l'Educació Primària i un per a l'Educació Secundària) trobareu el desenvolupament de cadascuna de les activitats plantejades.

2 SEQÜENCIACIÓ DEL PROJECTE: SESSIONS, ACTIVITATS I RECURSOS

PRE-VISITA: Del present a la història de l'Hospitalet

Plantegem dues activitats per treballar el context històric i geogràfic de L'Hospitalet des del present i des de la seva relació personal amb la ciutat per mitjà de l'espai i la geografia de la ciutat i de les pròpies històries familiars.

L'Hospitalet ha viscut unes grans transformacions en l'últim segle derivades del desenvolupament de la indústria i la seva proximitat al pol industrial de Barcelona. La ciutat ha crescut molt en aquest període amb l'arribada i establiment de persones de diferents procedències. Les pròpies històries familiars de l'alumnat són una gran font per conèixer el creixement i diversificació cultural i de relacions socials de la ciutat en cada període. El propi urbanisme de la ciutat és una altra font clau per entendre l'impacte del creixement en l'entorn, la forma de la ciutat i els processos històrics darrere les seves ampliacions i projectes urbanístics.

Així, us proposem dues activitats que ens permetran treballar qüestions clau de la història de L'Hospitalet a partir de fonts des del present i properes a l'alumnat.

ACTIVITAT 1: La meva història

Objectius

L'alumnat forma part de la configuració i la història de la ciutat, sigui quin sigui el seu recorregut familiar. Aquesta activitat té com a objectiu apropar-se a la història de L'Hospitalet per mitjà del propi passat i present personal i familiar fomentant una aproximació propera i empàtica als orígens de les diferents realitats de L'Hospitalet actual.

Què farem?

Relacionar la història de la ciutat amb la història personal de cada alumne, en forma de genealogia del propi origen i desenvolupament de la família al llarg del s. XX per contextualitzar les etapes de creixement i transformació de L'Hospitalet des d'una perspectiva social.

Com ho farem?

L'activitat consistirà en una sessió preparatòria (d'aproximadament 30 minuts) i una posterior sessió de treball i discussió d'una hora i mitja a través de les memòries i els recursos que porti l'alumnat.

Així, en la sessió preparatòria es concretarà a l'alumnat què ha d'investigar de la seva història personal i familiar³ amb el suport d'unes preguntes i eixos bàsics sobre l'origen, la professió, la llengua, la localització i la llar. Aquesta sessió es realitzarà a través de tres generacions: la seva pròpia, la dels pares, mares o tutors, i la dels avis. També es facilitarà a l'alumnat que porti alguna foto o document en cas que la família en disposi.

Entre la primera i la segona sessió l'alumnat portarà a terme el treball autònom de recerca i recopilació de la seva memòria personal i familiar.

La sessió de treball consistirà que l'alumnat comparteixi la informació recopilada ordenada en base a la cronologia i generació, de la que el professorat extraurà idees, conceptes o elements clau i que integrarà en una taula dividida en les tres etapes generacionals. Finalment, a partir d'aquesta taula es realitzarà una interpretació i un relat conjunt sobre la història de L'Hospitalet per mitjà de les formes, contextos i processos de vida de l'entorn i de l'alumnat⁴.

Material

El material de suport de l'activitat, que trobareu al dossier de l'alumnat, correspon a un qüestionari bàsic a respondre per part de cada una de les generacions, una guia en forma de taula per al retorn de la recerca i un exemple de relat per part de tres generacions.

³En el cas que l'alumnat no disposi o no pugui accedir a dues generacions, s'incentivarà per part del professorat que explori altres lligams, com per exemple els veïns. Cal tenir en compte que tot tipus d'orígens i procedències que visquin a L'Hospitalet independentment de la data són rellevants per a aquesta activitat, ja que el procés històric de la ciutat no està aturat i perquè, a més, el passat agrícola, la història de la industrialització i els processos de terciarització són identificables a la història de manera global, per la qual cosa cal integrar-los al relat.

⁴Als dossiers de l'alumnat corresponents a cada etapa educativa hi trobareu les indicacions bàsiques per a les diverses profunditats d'anàlisi.

ACTIVITAT 2: Com ha canviat la ciutat al llarg del temps?

Objectius

La ciutat de L'Hospitalet s'ha transformat totalment i avui dia hi ha pocs elements que permetin veure el seu passat. A través dels mapes veurem com ha canviat la ciutat i què l'ha constituït en cada un dels períodes, amb l'objectiu de relacionar transformacions del passat amb la realitat actual que l'alumnat veu en l'urbanisme actual de la ciutat i que permet unificar la comprensió de la ciutat, l'urbanisme i les transformacions econòmiques i socials.

Què farem?

Reconstruir l'urbanisme i el paisatge urbà de L'Hospitalet en els períodes de l'exposició, a partir dels quals compararem i interpretarem les transformacions en els espais, les funcionalitats i les comunicacions de la ciutat en el passat. A través d'aquests, entendrem de quina manera es conforma la ciutat actual i quins vestigis té del passat.

Com ho farem?

Es presentaran a l'alumnat tres mapes esquemàtics de la ciutat corresponents als tres períodes de l'exposició (1890-1920, 1920-1960, 1960-1992). Amb aquests i un material complementari explicat al dossier de l'alumnat seran guiats i guiades en la reconstrucció de l'urbanisme i els elements de la ciutat en cada període històric (terrenys agrícoles, fàbriques, diferents tipus de complexos i edificis d'habitatges, comunicacions, etc.). Una vegada reconstruïda la ciutat en les seves tres etapes principals, l'alumnat analitzarà i interpretarà les seves transformacions a partir d'un guió preestablert que el professorat podrà modificar segons el seu grup classe o les seves necessitats.

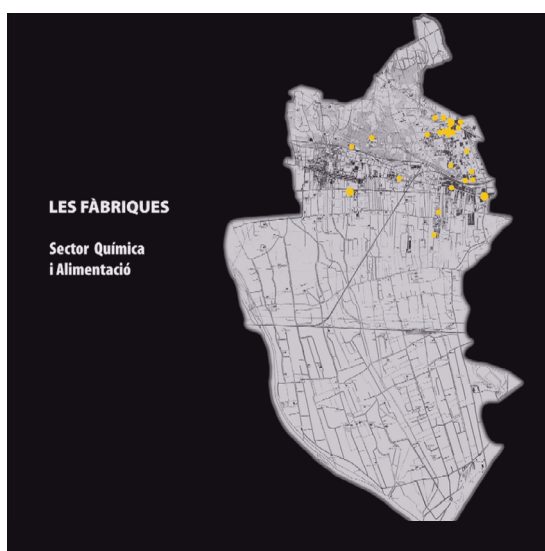
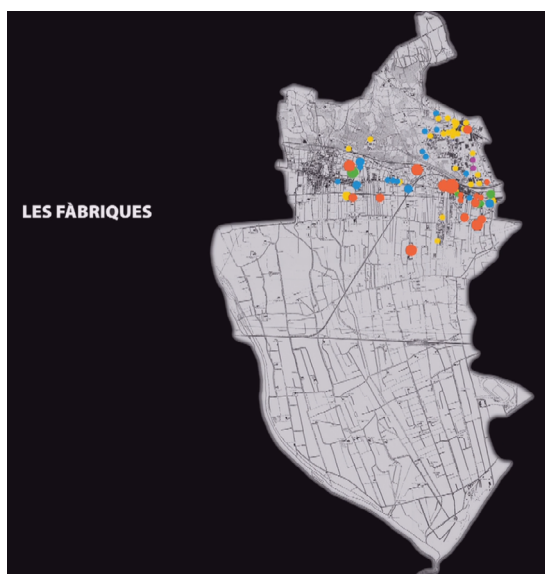
Material

Es proporcionaran tres mapes esquematitzats dels diferents períodes de l'exposició i sis mapes per al professorat a ubicar, amb els elements claus del primer període de la industrialització. Als dossiers de l'alumnat es presenten indicacions i diversos recursos per afegir als mapa al llarg de l'activitat com ara fotografies i pictogrames. Finalment, es presenta una guia d'anàlisi dels mapes.

MAPES PER A L'ÚS DEL PROFESSORAT

LES FÀBRQUES DEL 1918

VISITA: L'Hospitalet: un indret, una història

La visita aproparà l'alumnat a les diverses transformacions urbanístiques i socials de L'Hospitalet al llarg del s. XX. Ho farà per mitjà de dues activitats vinculades a les tres etapes de l'exposició: El fum de les xemeneies (1890-1920), Una modernitat frustrada (1920-1960) i Cap a L'Hospitalet actual (1960-1992). A partir de presentar-ne l'economia, la demografia, la política i la quotidianitat, es treballarà especialment la formació dels diversos grups socials rellevants de cada període i els canvis en les formes de vida i treball.

Els personatges, els espais i els objectes són l'ambient i el contingut de la història. Ens hi aproparem per mitjà de les dues activitats proposades per tal de facilitar la connexió de l'alumnat amb les persones que van viure a L'Hospitalet en el passat i les seves situacions i contextos vitals. Treballarem aquest vincle per mitjà de recursos materials i visuals. Objectes i fotografies seran analitzades, classificades i interpretades críticament per l'alumnat per tal de caracteritzar cada una de les tres etapes històriques de l'exposició.

ACTIVITAT 1: Llegim la història per mitjà de la fotografia

Objectius

Les fotografies condensen els ambients històrics per mitjà de múltiples detalls sobre els seus personatges, les accions, l'entorn, el paisatge, etc. A través d'aquesta font històrica visual es pretén que l'alumnat identifiqui elements per interpretar el passat, reconegui elements històrics clau i els canvis i les continuïtats històriques, així com la possible vinculació amb identitats, rols socials i formes de vida.

Què farem?

Interpretar les diverses etapes de la història de L'Hospitalet per mitjà dels personatges, els espais i les accions presents a les fotografies. A través d'aquestes, l'alumnat n'identificarà les etapes històriques, els espais, les accions i els grups socials presents.

Com ho farem?

Es dividirà l'alumnat en grups i se'ls repartiran les fotografies. Les hauran de comentar a partir d'un guió⁵ i posteriorment les ordenaran. N'analitzaran les escenes i la relació entre les fotografies, posant atenció a aspectes com les condicions de vida i habitatge, les diferències socials, el treball o l'organització social i l'associacionisme. Finalment es posarà en comú el que han comentat els diferents grups.

Material

Es lliuraran fotografies per a cada grup. Al dossier de l'alumnat hi trobareu un guió per a l'anàlisi de les fotografies i una sèrie de preguntes per a reflexionar-hi.

⁵Vegeu el dossier corresponent de l'alumnat.

ACTIVITAT 2: Llegim la història per mitjà de la cultura material

Objectius

La cultura material té un rol actiu en la història i permet apropar-ne l'experiència al present. Treballarem amb aquest recurs amb l'objectiu d'analitzar i interpretar la font material i/o arqueològica, per mitjà de la qual reconèixer i interpretar les similituds i les diferències, els canvis i les continuïtats, entre diferents etapes del passat i el present; identificar la seva relació amb els diversos grups socials, les formes de vida, les desigualtats i les identitats.

Què farem?

A través de la identificació, la classificació i l'anàlisi dels materials presents a l'exposició treballarem aspectes com la seva època, la pertinença de classe, origen, grup social o identitat de les diverses etapes històriques de l'exposició.

Com ho farem?

A través de diversos objectes i elements a l'exposició l'alumnat ordenarà i classificarà la cultura material cercant-la per l'exposició. Es guiarà per un qüestionari bàsic d'anàlisi per mitjà del qual identificarà i interpretarà aspectes com la cronologia, el treball, la classe social, les formes i les condicions de vida i les identitats polítiques i socials.

Finalment es conduirà una reflexió sobre la seva diversitat en cada eix tractat i es compararà amb la cultura material amb la que conviu l'alumnat.

Material

S'emprarà com a recurs bàsic la cultura material present a l'exposició, un guió d'elements bàsics d'anàlisi i un qüestionari per guiar la interpretació dels objectes. Els dossiers de l'alumnat corresponents disposen de recursos adaptats per a l'execució de l'activitat.

POST-VISITA: Posem-nos a la pell dels hospitalencs i hospitalenques

Les activitats post-visita potenciaran la reflexió crítica sobre els canvis ocorreguts al llarg del s. XX i l'impacte que han tingut a l'hora de formar el present, els contextos de vida de l'alumnat i la realitat d'altres infants i joves arreu del món.

Les problemàtiques del present estan travessades pels fets del passat. L'economia i l'organització social han condicionat la vida de les persones dins la societat per mitjà del seu rol: la seva identitat, la seva classe, el seu treball, el seu gènere, etc. L'origen, la migració o la pertinença a una família o altra ha establert diferències entre les persones i les seves possibilitats de vida.

Treballem a la post-visita amb la pràctica de posar-se a la pell de la vida, els rols i les posicions socials d'altres persones per mitjà de l'art escènic i cinematogràfic. Per una banda, en l'exploració artística i reflexiva per mitjà del teatre, explorant diferents grups socials; per altra banda, a través de la reflexió per mitjà d'una pel·lícula actual sobre la temàtica de la migració. Amb ambdues es pretén vincular la reflexió i les connexions entre passat, present i futur per l'exploració, l'autoanàlisi i la reflexió crítica.

ACTIVITAT 1: Per mitjà del teatre

Objectius

La comprensió del passat i la reflexió crítica de les formes de vida i les posicions socials del present, així com l'autoanàlisi de la pròpia posició social i identitat, i la reflexió especulativa sobre futurs desitjables.

Què farem?

El teatre és un recurs artístic molt interessant per a l'exploració de diferents rols. Mitjançant aquesta metodologia treballarem l'exploració i aprofundiment de diverses posicions socials i identitats característiques de diferents períodes històrics (les tres etapes definides per l'exposició). Posant-nos a la pell de diferents personatges representatius es reflexionarà sobre aquests contextos, que posteriorment es compararan amb la representació del present percebut per l'alumnat. Mitjançant el debat i comentari sobre totes aquestes realitats, l'alumnat haurà d'explorar el seu futur desitjable en base a les qüestions tractades.

Com ho farem?

Es dividirà l'alumnat en grups que hauran de representar cada un, una etapa històrica de L'Hospitalet (1890-1920; 1920-1960; 1960-1992) a partir del repartiment d'uns rols predefinits i unes breus indicacions sobre el context dels seus personatges. Després de la preparació, representaran les escenes, sobre les quals es realitzarà un comentari d'anàlisi conjunt en base al guió del dossier de l'alumnat. Posteriorment, se'ls proposarà preparar dues escenes més: una que representi el seu present i una

altra en la que presentin el que seria el seu futur desitjat. Finalment es guiarà una reflexió sobre les diferències i similituds entre aquests contextos socials.

Material

Descripció dels rols bàsics per a les escenes històriques, guió per a la preparació de les escenes de present i futur i qüestions bàsiques per a la reflexió.

ACTIVITAT 2: Per mitjà del cinema

 1h Primària
2h 30 min Secundària

Objectius

Identificar quins factors socials, polítics i econòmics, entre d'altres, contribueixen a la migració; observar de quina manera la migració impacta a la vida de les persones, tot establint una relació entre passat i present; vincular els elements que proporciona l'audiovisual amb el context de l'alumnat i reflexionar en el futur desitjat.

Què farem?

L'activitat consisteix en el visionat d'una pel·lícula i l'organització del posterior debat, per mitjà del qual l'alumnat vinculi elements clau al voltant de la migració apareguts a l'audiovisual amb els aprenentatges de l'exposició i la reflexió sobre el propi present i futur.

Com ho farem?

A través del visionat de la pel·lícula "Adú" (2020, Salvador Calvo. Espanya) per a Secundària i d'"El viaje de Saïd" (2006 Coke Riobóo. Espanya) per a Primària. També a través de l'anàlisi i debat orientats per mitjà de les guies per a cada nivell.

Material

Pel·lícules, guions d'anàlisi per a cada nivell presents al dossier de l'alumnat corresponent i qüestions per al debat.

3

BIBLIOGRAFIA

Camós, Joan; Santacana, Carles. *Història de l'Hospitalet: una síntesi del passat com a eina de futur*. Centre d'Estudis de L'Hospitalet i Ajuntament de l'Hospitalet, 1997. 247 p. <https://www.celh.cat/publicacions/colleccio/21>

Candel, Francisco. *Els altres catalans*, Ed. Proa. Barcelona, 1963.

D'immigrants a ciutadans. La immigració a Catalunya, del franquisme a la recuperació de la democràcia. MHIC-Diputació de Barcelona. 2004

Duocastella, Rogeli. *Los suburbios. Compendio de las ponencias y coloquios desarrollados durante la "Semana del suburbio"*, Barcelona, 1957.

García Barbancho, Alfonso. *Las migraciones interiores españolas de 1961-1970*, Instituto de Estudios Económicos, Madrid, 1975.

Marcé i Sanabra, Francesc. *25 imatges de la història de l'Hospitalet*, 1979.

----- *Una mirada a la marina d'ahir: les nostres masies*. Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat, 1980.

----- *Hospitalencs d'ahir*. L'Hospitalet de Llobregat: Ateneu de Cultura Popular de L'Hospitalet de Llobregat, 1994.

Marín, Dolors. «Una primera aproximació a la vida quotidiana dels hospitalencs, 1920-1939: les històries de vida com a font històrica», *Identitats: Revista del Museu de l'Hospitalet*, núm. 4/5, estiu 1990.

Navarro, F. «Els plans de l'Hospitalet», *Quaderns d'Estudi*, 8, Centre d'Estudis de l'Hospitalet, 1989.

Nogués, Antoni; Suñer, Joaquim; Ferrer, Jordi. «El projecte territorial de L'Hospitalet de Llobregat per als anys noranta». *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament*, 1993, Núm. 13, p. 31-48, <https://raco.cat/index.php/PapersIERMB/article/view/91982>

Piera González, Marta. «Les masies de l'Hospitalet». *Quaderns d'estudi*, 2014, Núm. 27, p. 23-43, <https://raco.cat/index.php/QuadernsCElH/article/view/276291>.

Romeu i Alemany, Antoni. *El canal de la Infanta i les primeres indústries a l'Hospitalet*, 1991.

Salmerón Vargas, Inocencio. *Històries de Collblanc - La Torrassa*. Arxiu Municipal de l'Hospitalet, 2009.

Vandellós, Josep Antoni. *La immigració a Catalunya*, Institució Patxot, Barcelona, 1935.

Voltes Bou, Pere. *Población y economía del Hospitalet pre-industrial: el barón de Maldà, cronista de transición a la ciudad contemporánea*. Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat, 1977.

Projecte didàctic: Fragment Serveis Culturals S.L.
Desenvolupament de continguts: Laia Gallego Vila
Disseny gràfic: Ester Benages Campins
Procedència de les imatges: Arxiu Municipal de L'Hospitalet i Museu de
L'Hospitalet (fons històric)
Juliol 2023

**Museu
de L'Hospitalet**

Ajuntament de L'Hospitalet

Amb el suport de:

**Diputació
Barcelona**

**Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura**